

Aprobat
Manager de proiect,
Andronie Mihai

Activitate: A4. Servicii psiho-sociale de sprijin

Rezultat prevăzut în
Cererea de finanțare: R4.1: Dezvoltare abilitați emoționale, consiliere socială,
suport emoțional/psihologic, consiliere vocațională

Rezultat imediat
estimat în
Cererea de finanțare: Documente suport, materiale pregătitoare pentru acordarea
suportului psihosocial copiilor cu părinți plecați la muncă în
străinătate

Plan de nevoi estimat pe categorii de vârstă

Întocmit: Expert sprijin psiho-social

Avramescu Monica Delicia

APRILIE 2021

Plan de nevoi estimat pe categorii de vârstă

CATEGORII GENERALE DE NEVOI POSIBILE ALE COPIILOR DIN GRUPUL-ȚINTĂ

- **NEVOI EMOTIONALE**

- intens resimțite **mai ales între 3-10 ani**, când copilul se simte abandonat- de mamă mai ales, neiubit, neapreciat, eventual vinovat pentru plecarea ei de acasă)
- atrag după ele necesitatea obținerii de suport emotional de către copil

- **NEVOI DE COMUNICARE**

- existente la toate categoriile de vârstă (**3-16 ani**), diferind însă subiectele de discuție și modalitatea de comunicare a copiilor

- **NEVOI DE RECUNOAȘTERE SOCIALĂ**

- Mai evidente între **10-16 ani**, când apare nevoia de recunoaștere de către familie a potențialului personal al copilului, de manifestare a admirației familiei față de meritele/rezultatele lui școlare,
- Copilul resimte nevoia de recompensare-mai ales verbală (laude) și afectivă din partea părinților și mai puțin recompensarea material (bani și cadouri), pe care o practică frecvent părinții plecați.

- **NEVOI DE ORIENTARE/CONSILIERE VOCAȚIONALĂ**

- Manifestate la copii mai ales între **14-16 ani**, când aceștia trebuie să își aleagă drumul în viață și au nevoie de un sfat, de încurajări, de susținere în ceea ce își propun să facă (alegerea unui liceu anume, a unei anumite profesii etc.)

Aceste nevoi inventariate anterior sunt declanșate cel mai adesea de plecarea părinților copiilor la muncă în afara țării, pe o durată mare de timp.

De aceea este nevoie să prezentăm efectele posibile ale acestei plecări, înțelegând mai bine mecanismele declanșatoare și specificul manifestărilor acestor nevoi la copiii din grupul-țintă.

EFECTE ALE LIPSEI PĂRINȚILOR

Lipsa mamei este mai des și mai intens resimțită de copii, atât pentru că aceasta este cea care se ocupă de majoritatea treburilor gospodărești care, în lipsa acesteia, revin în grija copiilor, cât și pentru că mamele reușesc în general să construiască o relație mai apropiată și o comunicare mai deschisă cu copiii.

Apar probleme de comunicare în special între copii și bunici, cauzate de diferența foarte mare între sistemul de valori adoptat de fiecare, de stilul de viață diferit și de capacitatea redusă a celor în vârstă de a se adapta noilor valori sociale, a stilurilor de viață moderne.

Relația inexistentă sau puternic deformată cu părinții și controlul redus din partea unui adult cu autoritate asupra lor s-a constatat că au asupra copiilor **efecte de:** izolare, scădere a încrederii în sine, afectare a rezultatelor școlare, absenteism, chiar abandon școlar, lipsa implicării și a participării la acțiuni extra-școlare, chiar comportamente și atitudini indezirabile social (ca infracționalitate, violență etc.), scădere a interesului acordat școlii și temelor pentru acasă, dificultăți în realizarea temelor pentru acasă, greutăți în înțelegerea materiei predate la școală, resimțind nevoia unui ajutor din partea unui adult care să se poată implica în această activitate/ care să le acorde asistență în lipsa părinților

În familiile unde mama este cea plecată, fetele petrec o mare parte din timpul lor cu activitățile de îngrijire a gospodăriei, uneori în detrimentul programului școlar și pregătirii temelor.

Posibilitățile de petrecere a timpului liber împreună cu bunicii sunt reduse din cauza: disponibilității reduse de timp a acestora pentru joc (mai ales în rural unde sunt multe treburi în gospodărie), posibilităților fizice ale acestora (vârstă înaintată).

Copilul cu părintele/părinții plecat/plecați trăiește dramatic uneori faptul că nu este anunțat din timp privind decizia de plecare a părintelui, că nu este întrebat ce părere are etc. De multe ori află în ultima clipă, sau după plecarea părintelui.

Pe lângă **nevoia de sprijin, comunicarea** este o altă nevoie de bază resimțită de copii în lipsa părinților.

Părinții, mai ales mamele, sunt în general apropiate de copii încercând să comunice cu ei, să fie un sprijin pentru rezolvarea problemelor pe care ei le au. În cazul acestor

copii, fetelor în special, ei simt că nu au cu cine să comunice în lipsa mamei, devenind mai izolate și mai interiorizate decât cele de o vârstă cu ele.

EFECTE EMOTIONALE

Situația în care copiii rămân o perioadă de timp fără un părinte, bunic sau alt adult care să îi ajute să se întrețină, care să îi supravegheze, protejeze și care să îi susțină mai ales emoțional, pot apărea efecte negative la nivel emoțional și la nivel comportamental:

- lipsă de speranță în viitor a copiilor,
- lipsa sentimentului de siguranță a acestora
- lipsa sentimentului de susținere din partea familiei
- lipsa încurajării
- lipsa încrederii în sine
- lipsa încrederii în ceilalți
- lipsa optimismului
- labilitate emoțională
- accese de tristețe
- atacuri de panică
- sentiment de abandon
- autculpabilizare
- frustrare
- devalorizare
- retragere
- interiorizare.

EFECTE-LIPSA MAMEI

Putem afirma, pe baza observațiilor, că situația diferă când mama este cea care rămâne cu copiii acasă față de cea în care rămâne tatăl. De ce? Având în vedere faptul că în general mama este cea care se ocupă de treburile gospodărești, lipsa acesteia determină preluarea „grijiilor gospodărești” de către tată și copiii rămași acasă. În funcție de vârsta și genul copiilor, de cele mai multe ori tatăl împarte „responsabilitățile” cu aceștia. De obicei, fetele sunt cele care preiau activitățile gospodărești – de curățenie în casă, pregătirea mesei, spălarea rufelor – precum și

creșterea fraților mai mici, în timp ce băieții sunt mai puțin împovărați cu aceste activități.

Mai mult, tot mama este cea care comunică cel mai ușor și mai mult cu copiii. În contextul lipsei acesteia comunicarea în familie pare a fi mai greoaie, mai rigidă, limitată la răspunsuri stereotipe, strict necesare.

Lipsa mamei îi lasă pe copii și fără suport emoțional, fapt care îl afectează puternic, indiferent de vârstă.

LIPSA TATALUI

Deși, lipsa tatălui pare a-i afecta mai puțin negativ pe copii, cel puțin la nivel unei observații superficiale, putem însă afirma că absența acestuia are efecte negative atât asupra dezvoltării emoționale a copiilor, cât și asupra comportamentului lor (mai ales în cazul băieților - indiferent de vârstă și mai ales la vârstele mici).

Băieții, rămași acasă doar cu mama, devin mai izolați, comunică mult mai greu cu ceilalți copii și sunt din punct de vedere emoțional foarte sensibili, interiorizați, devenind vulnerabili în anumite situații. De multe ori, mama îi ia parteneri și îi împovărează cu răspundere mult peste vârsta lor.

Aceste efecte negative sunt accentuate de lipsa oricărei legături între tații plecați și copiii lor (telefonică sau de orice altă natură- scrisori etc).

RELAȚIA DINTRE PĂRINȚI

Atât în lipsa mamei cât și în cea a tatălui este fundamental cum se înțeleg cei doi părinți, anterior plecării, dar și pe durata absenței unuia dintre ei.

Neînțelegerile dintre părinții aflați la distanță îi afectează mai mult pe copiii rămași acasă decât lipsa propriu-zisă a unuia dintre ei.

Dacă doar unul dintre părinți pleacă, copiii resimt și ei odată cu părintele rămas acasă tensiunea provocată de posibila destrămare a familiei, uneori considerându-se ei înșiși vinovați de plecarea celuilalt.

RELAȚIA CU BUNICII

Relația copiilor cu bunicii în a căror grijă rămân pe perioada lipsei părinților este esențială. Pentru toți copiii, indiferent de vârstă și gen, bunicii sunt percepuți ca având valori și convingeri rămase în urmă / neadaptate la timpurile moderne, prejudecăți și reguli învechite.

Această situație în viziunea copiilor se dovedește a fi de cele mai multe ori „o barieră” în comunicarea cu bunicii. Bunicii reușesc să comunice mai bine cu copiii mai mici sau cu fetele, care emoțional sunt mai apropiate de ei și mult mai greu cu adolescenții băieți asupra cărora nu mai reușesc să se impună, să aibă autoritate.

Efectele lipsei de comunicare cu bunicii pot duce atât la absenteism școlar, abandon sau chiar asocierea copiilor cu grupuri indezirabile social, cu risc de infracționalitate. Pe lângă diferența de valori între cele două generații, copiii resimt nevoia unor persoane mai active fizic și emoțional lângă ei, a unor persoane care să se joace, să vorbească mai mult cu ei, nevoi care nu pot fi îndeplinite de cei mai mulți dintre bunici, din cauza vârstei înaintate și a stării fragile de sănătate.

Bunicii evident întâmpină **probleme în relația cu nepoții** pe care îi au în îngrijire, pentru că:

- Nu prea pot să îi ajute pe copii la teme, să le explice anumite cunoștințe predate la școală- mulți dintre bunici având nivelul primar sau gimnazial de școlarizare- mai ales în rural
- Nu se simt în stare să participe alături de copii la diferite activități specifice vârstei lor: joc, plimbări și excursii în natură etc.

LIPSA LEGĂTURII PĂRINȚI-COPII

Dificultăți apar mai ales atunci când părinții nu mai țin deloc legătura cu copiii lor, chiar nu le (mai) trimit bani pentru întreținerea lor. În această situație, pe fondul problemelor financiare, relația dintre copii și bunici se deteriorează și mai mult. Bunicii, cei mai mulți pensionari, în rural cu pensii chiar foarte mici sau fără niciun venit, nu au posibilitatea de a-i întreține și pe nepoți.

În general, părinții aflați în străinătate la muncă păstrează legătura cu copiii lor prin:

- intermediul telefonului,
- mai rar al internetului,
- uneori trimit pachete cu haine, jucării și dulciuri
- foarte îi iau să petreacă vacanța alături de ei.

Există și cazuri unde, datorită faptului că părinții au ajuns la o stabilitate materială în străinătate, păstrează o relație apropiată și constantă cu copiii lor. Astfel, își sună copiii destul de des, zilnic chiar, încercând să stabilească o legătură apropiată cu ei prin discutarea problemelor și dificultăților pe care aceștia le au. Rar, unii dintre ei ajung chiar și să se intereseze de rezultatele școlare ale copiilor, vorbind cu învățătorii sau diriginții copiilor.

Aceste comportamente ale părinților conferă copilului siguranța și protecția de care are nevoie pentru o dezvoltare psiho-emoțională și socială normală.

Cele mai bune relații, bazate pe încredere, se stabilesc atunci când copilul cunoaște clar situația în care se află părinții lui, în care participă la deciziile pe care le iau părinții în legătură cu el.

RELAȚIA CU FRAȚII

Există multe situații de copii minori lăsați în grija altor minori-frați mai mari. De cele mai multe ori aceștia au o ruda care îi supraveghează de la distanță (îi poate ajuta la unele treburi gospodărești, menține legătura cu ei prin telefon etc).

Lipsa unui adult în permanență alături de ei îi face pe acești copii să se simtă în nesiguranță, mai puțin motivați, nesușinuți în relațiile lor sociale, emoționale, școlare etc. Emoțional, copiii aceștia trebuie să se descurce singuri.

În ceea ce privește relația care se stabilește între frați, dacă există diferențe mari de vârstă, cei mari preiau rolurile de mamă și de tată pentru cei mai mici.

Fratele sau sora mai mare poartă grija celor mici în toate aspectele (le gătește, are grijă să meargă la școală, se duce la ședințele cu părinții, etc.).

Pentru cei mari, grija fraților mici este percepută ca fiind o datorie, dar le consumă foarte mult timp (din mersul la școală, din învățat, din recreere, din comunicarea și relaționarea cu prietenii etc.) și, de aici, pot apărea frustrări, complexe, epuizare emoțională, resemnare etc.

RELAȚIILE CU ALTE PERSOANE

Există și cazuri de copii care sunt lăsați de părinți în grija unor persoane străine (vecini de ex.) în schimbul unei sume de bani.

De multe ori, sentimentul acestor copii în asemenea situații este de abandon.

COMUNICAREA

Este fundamental ca această comunicare care se stabilește între copii și părinți să fie constantă, permanentă, nu ocazională, în reprize, cu multe pauze de timp. Lipsa constanței în comunicare creează goluri în relația dintre părinți și copii, îndepărtarea acestora de părinți, fără a găsi nici un sprijin în aceștia. Adolescenții, mai ales, în lipsa unei astfel de comunicări, la revederea cu părinții, vor avea **difficultăți de relaționare**.

Gravă și cu efecte negative este situația în care părinții își mint copiii, amână luarea anumitor decizii legate de aceștia sau nu îi ascultă deloc când iau decizii care îi privesc direct.

Există părinți care își mint continuu copiii în legătură cu perioada de timp petrecută de ei în străinătate, cu venirea iminentă a lor acasă. Ei promit că se întorc la o anumită dată fără a respecta ceea ce au promis. Efectele acestei atitudini constau în scăderea încrederii în părinți a copiilor, dezvoltarea unui pesimism privind viitorului familiei.

ATITUDINEA FAȚĂ DE ȘCOALĂ

La copiii care au ambii părinți plecați la muncă în străinătate și rămân fie în grija bunicilor, fie în grija altor rude sau cunoștințe, motivația, dorința, interesul pentru a merge la școală și a învăța sunt relativ scăzute, având efecte imediate, vizibile asupra frecvenței copilului și asupra rezultatelor sale școlare.

Această situație este mai frecventă la școlarii mai mici, din ciclul primar și gimnazial, în timp ce la cei mari, fie apare abandonul școlar, fie, situații mai rare, crește ambiția de realizare prin educație.

Reducerea interesului pentru învățare la școlarii mici este determinată de faptul că motivația de a merge la școală și a învăța este încă de tip exterior, părinții fiind cei care îi motivează (fie și negativ-prin amenințări).

În cazul în care părintele nu comunică adecvat cu copilul rămas acasă, acesta nu se simte în nici un fel motivat de a învăța și de a participa la activitățile școlare.

Există însă cazuri, deși rare, în care bunicii reușesc să suplinească părinții, copiii fiind mai puțin afectați de plecarea părinților în ceea ce privește activitatea școlară (când au fost crescuți de micii de bunici).

În rândul adolescenților, lipsa unui control și a unei susțineri permanente în activitatea școlară poate avea efecte negative asupra percepției de către aceștia a importanței școlii, educației în general. Rămași fără atenția, controlul, comunicarea cu părinții, unii dintre ei ajung în situația de a abandona școala, intrând în activități atractive: o mică „afacere” din care câștigă anumite sume de bani, asocierea cu anumite grupuri etc.

Întocmit: Expert sprijin psiho-social

Avramescu Monica Delicia

APRILIE 2021